

CESTY K BEZPEČNOSTI

Nedávno proběhla médii zpráva, že Správa státních hmotných rezerv má „rezervy“ potravin na jeden den. Upozorňuji, že tato zpráva nebyla zveřejněna na Apríla ani na Silvestra. O něco lepší byla zpráva o tom, že zásoby nafty máme zhruba na 90 dnů. U nafty byl problém „jen“ v tom, že část zásob byla u krachující firmy v Německu.

Cena za uložení české nafty v Německu se může zvýšit až osmkrát.

Uložení nafty v německém skladu v Kraillingu společnosti Viktoriagruppe by se České republice mohlo prodražit. Odkoupí-li sklad soukromník, o čemž se nyní jedná, může Česko přijít o výhodné podmínky, za kterých nyní naftu skladuje. Zaplatilo by pak za skladování více než o miliardu korun navíc.

V případě prodeje bude muset Státní správa hmotných rezerv (SSHR) jednat s novým majitelem o ceně za skladování. S firmou Viktoriagruppe má od roku 2010 nastavenou cenu 1,3 eura za kubík nafty a měsíc, přičemž komerční cena takové služby se v Německu pohybuje od 5 do 10 eur. Informaci pro Českou televizi potvrdil předseda představenstva Čepro Jan Duspěva. To by při množství, které je v Kraillingu uloženo, znamenalo navýšení nákladů za skladování o přibližně miliardu a čtvrt korun za každý měsíc do doby, než si SSHR naftu odveze.

Podle informací serveru Lidovky.cz uzavřel insolvenční správce Mirco Möllen podání nabídek na prodej bývalého vojenského tankoviště v Kraillingu. „Pan Möllen nás informoval, že má vážné zájemce o koupi areálu a že je připraven sklad v krátké době prodat,“ řekl pro Lidovky.cz Pavel Švagr, šéf Správy státních hmotných rezerv (SSHR).

SSHR dostala od insolvenčního správce termín na odvoz nafty do 30. dubna. Předseda SSHR Pavel Švagr pojedje ve středu jednat s insolvenčním správcem o jeho prodloužení, protože v podmínkách, jaké ve skladu panují, je to nereálné. V areálu je rozbitá železniční vlečka a po silnici se takové množství nafty odvézt nedá. Místní úřady pustí do klidové zóny v Kraillingu jen pět cisteren denně, pro transport je jich přítom třeba 2500. Je tedy pravděpodobné, že areál bude prodán dříve, než Češi stihnou naftu odvézt.

S Möllenem se Česko pře o vlastnictví nafty od vyhlášení insolvence firmy v prosinci 2014. Podle dřívějších informací je hodnota uložené nafty 1,2 miliardy korun. SSHR přihlásila pohledávky za dalších 300 milionů korun a dalších až 300 milionů korun při přihlašování pohledávek požadovaly české celní a daňové úřady. Češi si tak celkem nárokují až 1,8 miliardy korun.

ČT24 (2016). Cena za uložení české nafty v Německu se může zvýšit až osmkrát. ČT24. 22. 3. 2016 (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1732672-cena-za-ulozeni-ceske-nafty-v-nemecku-se-muze-zvysit-az-osmkrat>).

Čtvrtá průmyslová revoluce tj. digitalizace a robotizace se nepochybně bude týkat i zbrojního průmyslu. Po pádu komunismu jsme nechali Francouze, Belgičany, Němce i Američany obsadit trhy, kam jsme dříve dodávali zbraně. Skutečnost, že jsme si nechali ujet vlak u konvenční výzbroje, nás ale příliš nelimituje do budoucna.

Pozná svět ještě české zbraně?

Zbrojní průmysl má v Čechách hlubokou tradici. České zbraně bývaly po celém světě ceněny pro svou spolehlivost i kvalitu. Jak si ale stojí nyní?

Od zhruba poloviny 19. století se české země staly významným centrem moderní evropské zbrojní výroby. V této době má kořeny i společnost Sellier a Bellot, která od roku 1825 až do současnosti vyrábí různé druhy střeliva. Patrně nejznámější společností byly plzeňské závody Emila Škody, které se proslavily výrobou lodních kanonů či polních rychlopalných děl na kovové lafetě.

Stálý vzestup

Po rozpadu monarchie a vzniku Československé republiky musela armáda nového státu zajistit jeho suverenitu a k tomu pochopitelně potřebovala dostatek kvalitních zbraní, z bezpečnostních důvodů nejlépe domácí výroby. Ministerstvo národní obrany se stalo nejenom hlavním zákazníkem československých zbrojních závodů, ale také udávalo tempo a směřování zbrojní výroby. Československo dokázalo postupně vyrábět různorodé zbraně na světové úrovni, v podstatě od bodáku po letadlo, které byly exportovány do celého světa. Mezi ty nejznámější výrobky lze zařadit např. stíhací letoun B-534 od Avie, tank LT-38 od ČKD nebo lehký kulomet vz. 26 od Československé zbrojovky Brno, na jehož základě vznikl legendární kulomet BREN, který se v omezené míře používá až do dnešních dnů. Brněnská zbrojovka byla také největším vývozcem pušek na světě.

Po obsazení Československa německou armádou v roce 1939 se nacistické Německo jednak významně vyzbrojilo zbraněmi po čs. armádě, ale také získalo důležitou oblast pro svou zbrojní výrobu včetně konstruktérů a dělníků. Protektorát byl tak do posledních chvil druhé světové války důležitým dodavatelem zbraní nacistů.

Značných změn doznala zbrojní výroba po ukončení druhé světové války a následném zařazení Československa do východního bloku. O výrobě zbraní a jejich odběratelích se začalo rozhodovat v Moskvě, nicméně kvalita československých zbraní byla ceněna nadále. Ačkoliv většina výroby byla postavena na sovětských licencích, vznikla i řada legendárních ryze československých zbraní, například pistole ČZ 75, samopal Škorpion, výcvikový letoun L-39 Albatros, obávaný pasivní radiolokátor Tamara nebo plastická trhavina Semtex. Vrcholu dosáhla zbrojní výroba v druhé polovině 80. let, kdy bylo Československo sedmým největším zbrojním exportérem na světě.

Tvrký pád

Velice kritickým obdobím pro československou, posléze českou zbrojní výrobu, byla první polovina 90. let. Rozpad bloků a konec studené války znamenal ztrátu tradičních zákazníků a s tím spojené drastické omezení výroby a rozsáhlé propouštění. Úpadek ve zbrojním průmyslu je často kladen za vinu Václavu Havlovi, který se prezentoval jako odpůrce násilného řešení konfliktů a propagátor dodržování lidských práv.

Svémi názory sice zbrojařům nepomohl, ale určitě nebyl strůjcem úpadku českého zbrojního průmyslu. Již koncem 80. let bylo rozhodnuto o utlumení výroby zbraní a konverzi výrobních prostředků pro civilní sektor. Navíc po skončení studené války nebyla potřeba nakupovat nové zbraně, neboť jich všude byl nadbytek.

Mnohem škodlivější bylo nejprve přerušlení obchodních vztahů s tradičními odběrateli, kteří se dočasně dostali do platebních problémů, případně nebyli pro novou politickou reprezentaci dostatečně atraktivní. Nepomohla ani divoká privatizace zbrojních podniků. Řada zbrojovek nebyla novou situaci schopna zvládnout a zanikla, příkladem může být Zbrojovka Brno. Namále měly i Aero Vodochody nebo Tatra Kopřivnice. Samo ministerstvo hospodářství v roce 1993 vydalo dokument, ve kterém konstatuje, že *„ČR nelze dále považovat za stát s rozvinutým zbrojním průmyslem a exportem zbrojní techniky“* a že *„situace ve zbrojním průmyslu ČR je tak vážná a složitá, že o jeho existenci v ČR již nelze téměř hovořit.“*

To, co budovalo několik generací českých zbrojařů, v čem jsme byli jako stát velmi úspěšní, bylo během několika let naprosto zničeno. Zahraniční konkurence to velmi rychle zaregistrovala a tam, kde jsme bývali hlavní dodavatelé, trh ovládají Francouzi, Američané, Belgičané, Němci nebo Rusové a nově i Číňané.

Nový začátek?

Když se viditelně ukázalo, že český zbrojní průmysl balancuje na hraně života a smrti, pokusil se stát prostřednictvím ministerstva obrany pro armádu zajistit moderní techniku. Vznikly na svou dobu velmi úspěšné projekty jako modernizace tanku T-72 (tehdy nejmodernější na světě) nebo víceúčelový podzvukový bitevník L-159. Absence dlouhodobé koncepce armády, její omezený rozpočet a nedostatečná propagace ovšem znemožnily výrobu většího počtu kusů a s tím souvisí obrovská finanční ztráta pro český rozpočet.

Od druhé poloviny devadesátých let dochází k postupnému znovuzrození českých zbrojařů. Hledají se (staro)nové trhy, dochází ke spolupráci s ostatními společnostmi. Vznikla Asociace obranného průmyslu ČR (AOBP), která si jako lobbistická organizace klade za cíl sdružovat české zbrojní podniky a podporovat český zbrojní průmysl při zadávání státních zakázek či při zastupování českých zbrojovek v zahraničí.

Jednou z mála možností, kde mohou české zbrojní projekty uspět, je modernizace Armády České republiky, kde mohou čeští výrobci v případě úspěchu získat nedocenitelné reference pro další možné podobné obchody v zahraničí. Protože česká armáda je hlavním odběratelem českých zbraní, je velice důležité, aby čeští politici a kompetentní úředníci uvážlivě přistupovali k vytváření koncepcí a modernizačním projektům. Zároveň je nezbytně nutné, aby měli čeští výrobci i potřebnou podporu při domlouvání zahraničních kontraktů.

Velkou výzvou pro české zbrojaře je zapojení do nadnárodních projektů, protože spoluprací s dalšími partnery je zaručeno zachování specifických vývojových i výrobních kapacit a zároveň je posílena konkurenceschopnost proti velkým světovým hráčům. To si velmi dobře uvědomuje např. Aero Vodochody, které pracuje na vojenských i civilních projektech několika světových výrobců.

Podle posledních údajů o exportu zbraní a z prezentací jednotlivých podniků je zřejmé, že český zbrojní průmysl chytil nový dech a zvedá se ode dna. I když už asi nikdy nedosáhne dřívějších objemů vyvezených zbraní ani předních pozic v tržbách, je možné, že české zbraně opět budou sloužit v řadě různých států. Perspektivní jsou nyní trhy v Latinské Americe, Africe, na Blízkém Východě a samozřejmě v jihovýchodní Asii, kde je ještě stále možné stavět na dobré reputaci českých zbraní z dřívějších dob. Nadějně vypadá např. nová řada služebních zbraní od uherskobrodské České zbrojovky, o něž projeví zájem několik zemí, unikátní podvozky z Tatry, na jejichž základě vznikla řada obrněných vozidel a speciálů, nový výcvikový letoun z Aera vycházející z L-159 nebo prostředky pro elektronický boj.

Velikou šanci mají také podniky specializující se na opravy a modernizace, neboť řada států postižená hospodářskou krizí dává před nákupem nové vojenské techniky přednost opravám a modernizacím stávajících systémů.

Byrokratické překážky

Český zbrojní export ještě velmi ovlivňuje jeden významný faktor, kterým je image České republiky v mezinárodním společenství. Česká republika se prezentuje jako stát podporující dodržování lidských práv, zároveň je také vázána mezinárodními závazky vyplývajícími z regulí OSN, Evropské unie nebo OBSE.

Nikdo nechce prodávat zbraně teroristům či diktátorům, kteří by mohli ohrozit naše bezpečnostní zájmy. Ale jak trefně poznamenal ředitel AOBP Jiří Hynek, pokud by české ministerstvo zahraničí povolilo vývoz zbraní pro malijskou armádu v době počátečních střetů s teroristy, tak nemusely zasahovat spojenecké jednotky o několik měsíců později v nákladné operaci. A podobných případů bylo a je víc. Aktivita některých našich úředníků nemálo poškozují české zbrojaře. Hranice nevhodného obchodu, nikoliv však nelegálního, bývá sice občas nejasná, ale častá omezení exportu zaštiťovaná ochranou lidských práv nahrávají zahraničním konkurentům, často českým spojencům v NATO, kteří s tím problémem nemají.

HAVELKA, Ladislav (2014). POZNÁ SVĚT JEŠTĚ ČESKÉ ZBRANĚ? Demokratický střed. 16.2.2014 (<http://www.demokratickystred.cz/pozna-svet-jeste-ceske-zbrane/>).

Česká republika má potenciál být zemí, která bude na špičce ve vývoji prostředků pro elektronický boj. Máme druhou šanci. V minulém roce vyhrál náš tým soutěž NATO v zajišťování kybernetické bezpečnosti. Bude-li v budoucnu nějaký válečný konflikt, nemusí být až tak důležité, kdo bude mít více zbraní. Rozhodující může být to, kdo se nepříteli nabourá do počítačových systémů a bude paralyzovat řízení.

První fond by investoval do **energetické bezpečnosti**, konkrétně do stavby jaderných bloků. Druhý fond by investoval do **surovinové bezpečnosti** a financoval by výstavbu zásobníků ropy nebo zemního plynu. Třetí fond by financoval stavbu přehrad nebo nádrží s pitnou vodou. A konečně čtvrtý fond by investoval do **potravinové bezpečnosti** a jeho zdroje by směřovaly do skladů pro základní potraviny.

Všechny fondy by garantovaly v rámci PPP projektů zhodnocení investic 2 procenta nad úroveň inflace. Kterou investicí byste osobně považovali jako prioritní? Uvažovali byste o spoluúčasti na některé z těchto investic a případně v jaké míře? Podotýkám, že ke shromáždění 400 miliard korun by bylo potřeba uvolnit v průměru 20% úspor.